

ΤΑΞΗ: Α΄ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

Ημερομηνία: Τετάρτη 7 Ιανουαρίου 2026

Διάρκεια Εξέτασης: 3 ώρες

ΕΚΦΩΝΗΣΕΙΣ

ΚΕΙΜΕΝΟ 1

Αγωγή προφορικού λόγου

Σ' έναν πολιτισμό του γραπτού λόγου, όπως είναι ο σύγχρονος πολιτισμός που επιδιώκει τη διάδοση της πληροφορίας σε ευρύτατα πληθυσμιακά στρώματα, ο προφορικός λόγος τείνει όλο και περισσότερο να συρρικνωθεί. Το ίδιο έχει συμβεί και στο ελληνικό σχολείο. Διδάσκεται, κυρίως και στην πράξη, ο γραπτός λόγος με έμφαση στη σύνταξη γραπτών κειμένων. Ο μαθητής ασκείται, κρίνεται και αξιολογείται από τα γραπτά του. Σ' αυτό, βεβαίως, έχουν συμβάλει και η διατηρησιμότητα και αποδεικτικότητα του γραπτού κειμένου, σε σύγκριση με την προσωρινότητα του προφορικού λόγου. Αποτέλεσμα: τα παιδιά μας δεν ασκούνται στην παραγωγή συγκροτημένου προφορικού λόγου, ενώ υποσυνείδητα υποτιμούν την αξία του (σε σύγκριση πάντοτε προς την «αίγλη» και το κύρος του γραπτού λόγου). Φυσικά, θα ήμουν ο τελευταίος που θα αμφισβητούσα την ανάγκη, το κύρος και την επικοινωνιακή βαρύτητα του γραπτού λόγου. Αυτό που υποστηρίζω είναι ότι χρειάζεται μια άλλη στάση απέναντι στον προφορικό λόγο και μια συστηματική καλλιέργειά του τόσο στον χώρο της σχολικής εκπαίδευσης, όσο και στον τρόπο της σκέψης μας.

Αυτό που μπορεί μακροπρόθεσμα να αποδώσει καρπούς είναι η άσκηση της αγωγής προφορικού λόγου μέσα στο σχολείο, στο πλαίσιο του μαθήματος της γλώσσας. Η καθιέρωση διαλόγων μέσα στην τάξη με θέματα από τη διδασκόμενη ύλη, με τη συμμετοχή περισσότερων μαθητών κατά ομάδες και με προδιαγραφές ορθής διεξαγωγής διαλόγου μπορεί να κάνει τους μαθητές να αγαπήσουν τον προφορικό λόγο. Έτσι, θα καλλιεργήσουν την ικανότητά τους για δημιουργικό προφορικό λόγο, ήτοι λόγο με χρήση επιχειρημάτων – αντεπιχειρημάτων, με επιδίωξη πειθούς, προπάντων με ήθος λόγου (προσοχή στα λεγόμενα τού συνομιλητή, μη παρερμηνείας των λεγομένων του, μη διακοπής τού συνομιλητή, αξιοποίησης ιδεών, πληροφοριών από πλευράς τού συνομιλητή).

Παράλληλα με τον διάλογο είναι καλό στο πλαίσιο της αγωγής του λόγου να ασκούνται οι μαθητές και στην παραγωγή ατομικού λόγου, προσχεδιασμένου και αυθόρμητου. Είναι αυτή μια άλλη γλωσσική διαδικασία για την ανάπτυξη στρατηγικής και τακτικών επικοινωνίας που περιλαμβάνουν επίσης τη χρήση επιχειρημάτων, την αντίκρουση πιθανών αντεπιχειρημάτων, την πειθώ και το

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2026

Α' ΦΑΣΗ

E_3.Nλ1(ε)

γλωσσικό ήθος ως προς την αλήθεια των λεγομένων, αλλά και την αναγνώριση της αλήθειας που ενυπάρχει σε αντίθετες θέσεις.

Μια ακόμη γλωσσική διαδικασία αγωγής του προφορικού λόγου είναι η νοηματική ανάγνωση κειμένων. Πρόκειται για την άσκηση στην απόδοση ενός κειμένου σύμφωνα με «τις οδηγίες» της στίξης του κειμένου από τον συντάκτη του στις μικρές ή μεγάλες παύσεις (κόμματα, τελείες, άνω τελείες) και στον σχολιασμό του κειμένου (θαυμαστικό, αποσιωπητικά, λέξεις εντός παρενθέσεων κ.λπ.).

Ειδικότερα σε σχέση με τη γλώσσα όλες αυτές οι μορφές αγωγής του προφορικού λόγου αποτελούν αναντικατάστατη άσκηση της γλωσσικής και μαζί της νοητικής ικανότητας του μαθητή, αφού απαιτούν υψηλή δηλωτικότητα, νοηματική και γλωσσική αλληλουχία, ποιοτική και αποτελεσματική επικοινωνία. Αυτό δεν γίνεται παρά μόνο με κατάλληλες επιλογές που προσφέρει η γλώσσα σε όλα τα επίπεδά της: λεξιλογικό/σημασιολογικό, γραμματικό και συντακτικό. Γίνεται με την αξιοποίηση καθαρώς γλωσσικών συστατικών και μηχανισμών που πηγάζουν από το προνόμιο του ανθρώπου όπου γης, την ικανότητά του να μιλάει, δηλαδή τον προφορικό λόγο.

Γ. Μπαμπινιώτης, Εφημερίδα ΤΟ ΒΗΜΑ, 13 Απριλίου 2014

<https://www.babiniotis.gr/dimosieumata/paideia/agogi-proforikoy-logou/>

ΚΕΙΜΕΝΟ 2**Φαρενάιτ 451**

Στο κλασικό αυτό έργο του Ρέι Μπράντμπερι, τα βιβλία απαγορεύονται και καίγονται. Το ενδιαφέρον όμως δεν είναι μόνο η απαγόρευση, αλλά η αιτιολογία της. Ο πυραγός Μπίτι εξηγεί στον πρωταγωνιστή Μόνταγκ πως η κοινωνία στράφηκε μόνη της ενάντια στον γραπτό λόγο, προτιμώντας την ταχύτητα, την εικόνα και την εύκολη, επιφανειακή προφορική επικοινωνία (ραδιόφωνο/τηλεόραση) που δεν απαιτεί χρόνο και κριτική σκέψη.

«Κόντυνε τα, κάν' τα πιο σύντομα. Περίληψη, απόσπασμα, περίληψη της περίληψης. Όλα πρέπει να γίνουν ατάκες, γρήγορα τελειώματα... Τα κλασικά έργα κόβονται σε εκπομπές των δεκαπέντε λεπτών, μετά ξανακόβονται για να γεμίσουν μια στήλη δύο λεπτών, και στο τέλος καταλήγουν λήμμα δέκα ή δώδεκα αράδων σε λεξικό... Η ζωή είναι άμεση, η δουλειά μετράει, η ευχαρίστηση βρίσκεται παντού μετά τη δουλειά. Γιατί να θέλεις να μάθεις οτιδήποτε άλλο εκτός από το πώς να πατάς κουμπιά, να γυρίζεις διακόπτες, να βάζεις βίδες και παξιμάδια;

Πολλοί ήξεραν τον Άμλετ¹ μόνο ως μια σύνοψη μιας σελίδας σε κάποιο βιβλίο που ισχυριζόταν: “Τώρα επιτέλους μπορείτε να διαβάσετε όλους τους Κλασικούς! Μην υστερείτε από τους γείτονές σας”. Καταλαβαίνεις; Από τον βρεφικό σταθμό στο πανεπιστήμιο και πίσω πάλι στον βρεφικό σταθμό. Αυτή είναι η πνευματική διαδρομή τους τελευταίους πέντε αιώνες...

[...] Περισσότερα σπορ για όλους, ομαδικό πνεύμα, διασκέδαση και δεν χρειάζεται να σκέφτεσαι, ε; Οργάνωσε και οργάνωσε και ξαναοργάνωσε σουπερ-οργανωμένα

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2026

Α' ΦΑΣΗ

E_3.Nλ1(ε)

σούπερ-αθλήματα, περισσότερα καρτούν στα βιβλία, περισσότερες εικόνες. Το μυαλό πίνει όλο και λιγότερο χρόνο, η υπομονή λιγοστεύει, οι αυτοκινητόδρομοι γεμίζουν πλήθη που πάνε κάπου, κάπου, κάπου, πουθενά, η βενζίνη πρόσφυγας, οι πόλεις μετατρέπονται σε τουριστικά μοτέλ, οι άνθρωποι σε νομάδες...

[...] Δεν χρειάστηκε διάταγμα, Μόνταγκ, ούτε διακήρυξη, ούτε λογοκρισία στην αρχή, όχι! Η τεχνολογία, η μαζική εκμετάλλευση και η πίεση των μειοψηφιών το κατάφεραν, δόξα τω Θεώ. Σήμερα, χάρη σε αυτά, μπορείς να είσαι ευτυχισμένος διαρκώς...»

Ray Bradbury, Φαρενάιτ 451, μτφρ. Βασίλης Δουβίτσας, εκδ. Άγρα

1. Άμλετ: Τίτλος ενός από τα πιο γνωστά και πιο δημοφιλή θεατρικά έργα του Ουίλιαμ Σαίξπηρ.

ΕΚΦΩΝΗΣΕΙΣ

ΘΕΜΑ Α

1^ο υποερώτημα

Να αποδώσετε περιληπτικά σε 50-60 λέξεις γιατί ο προφορικός λόγος έχει συρρικνωθεί, σύμφωνα με τον συντάκτη στην 1^η παράγραφο του **Κειμένου 1**.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα

Να χαρακτηρίσετε ως σωστή (ΣΩΣΤΟ) ή λανθασμένη (ΛΑΘΟΣ) καθεμία από τις παρακάτω περιόδους με βάση το **Κείμενο 1**.

- A.** Η διάδοση της πληροφορίας συντελεί και στην καλλιέργεια της προφορικότητας.
- B.** Η διεξαγωγή υγιών διαλόγων στην τάξη μπορεί να συντελέσει στην αγάπη του μαθητή για τον προφορικό λόγο.
- Γ.** Η παραγωγή ατομικού λόγου συμβάλλει στο γλωσσικό ήθος.
- Δ.** Η ανάγνωση κειμένων προωθεί το γραπτό και όχι τον προφορικό λόγο.
- E.** Οι μορφές αγωγής του προφορικού λόγου ασκούν τη νοηματική ικανότητα του ατόμου.

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα

«Φυσικά, θα ήμουν ο τελευταίος που θα αμφισβητούσα την ανάγκη, το κύρος και την επικοινωνιακή βαρύτητα του γραπτού λόγου».

- α.** Ποιο ρηματικό πρόσωπο αξιοποιεί ο συντάκτης στο συγκεκριμένο απόσπασμα και για ποιο λόγο το επιλέγει; (Μονάδες 5)
- β.** Να το μετατρέψετε, ώστε να δηλώνει αντικειμενικότητα και ουδετερότητα. (Μονάδες 2)

Μονάδες 7

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2026
Α' ΦΑΣΗ**E_3.Nλ1(ε)****4^ο υποερώτημα**

Ποιος είναι ο τρόπος ανάπτυξης της 4^{ης} παραγράφου του **Κειμένου 1** «Μια ακόμη γλωσσική διαδικασία ... εντός παρενθέσεων κ.λπ.» και ποιον σκοπό εξυπηρετεί η χρήση του; Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας.

Μονάδες 8**ΘΕΜΑ Β**

Πρόσφατα διαβάσατε στην τάξη το παραπάνω άρθρο του Γ. Μπαμπινιώτη και προβληματιστήκατε πάνω σ' αυτό. Έτσι, αποφασίζετε να συντάξετε ένα άρθρο σας στη σχολική εφημερίδα (350-400 λέξεις). Σ' αυτό να παραθέσετε τεκμηριωμένα τους λόγους, για τους οποίους οι μαθητές/τριες δεν ασκούνται στην παραγωγή συγκροτημένου προφορικού λόγου στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού συστήματος και να προτείνετε ενέργειες και δραστηριότητες ενίσχυσής του από τους φορείς κοινωνικοποίησης του ατόμου.

Μονάδες 30**ΘΕΜΑ Γ**

Γ1. Να σχολιάσετε: **α.** τον τύπο του αφηγητή με βάση την συμμετοχή του στην ιστορία και **β.** έναν αφηγηματικό τρόπο που επιλέγει ο αφηγητής για να διηγηθεί την ιστορία του. (Μονάδες 10)

Γ2. Στην προτελευταία παράγραφο «Περισσότερα σπορ ... άνθρωποι σε νομάδες...» είναι εμφανής η χρήση του ασύνδετου σχήματος. Τι επιτυγχάνεται με αυτήν την γλωσσική επιλογή; (Μονάδες 10)

Μονάδες 20**ΘΕΜΑ Δ**

Ο ήρωας του αποσπάσματος (Μπίτι) περιγράφει με ένταση την πορεία της πνευματικής ζωής των ανθρώπων. Ποια είναι, κατά τη γνώμη σας, η βασική αιτία που οδήγησε στην υποβάθμιση του γραπτού λόγου και της σκέψης, σύμφωνα με τα λεγόμενά του; Πιστεύετε πως ισχύει κάτι παρόμοιο στη σύγχρονη εποχή; Να απαντήσετε εκφράζοντας την άποψη σας σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

Μονάδες 15